

PŘEDINDUSTRIÁLNÍ KRAJINA MORAVY

DRAHANSKO

Inventarizace předindustriální krajiny Moravy a zajištění informovanosti veřejnosti o její existenci jako kulturním dědictví

Kulturní krajina regionu Dražansko prodělala jak období kolonizace již ve 12. století (vedenou olomouckými biskupy), tak i pozdější kolonizační vlny ve vrcholném středověku. Období rozšiřování ekumeny byly následovány opouštěním a zánikem obcí. Přibližně polovinu území regionu pokrývají poměrně rozsáhlé kompaktní lesní porosty, především na obvodu Dražanské vrchoviny a při západním okraji Zábřežské vrchoviny. Menší lesní areály kryjí elevace v centrální a severovýchodní části regionu. Značný podíl mají listnaté a smíšené porosty, a to zejména ve Vojenském újezdu Březina, Školním lesním podniku Masarykův les Mendelovy univerzity v Brně a jejich sousedství. Rozorané plochy se nacházejí na zvlněných vrcholových a rozvodních plošinách, často doprovázené zpravidla novodobými loukami a pastvinami. Hojně jsou rozorány mírné svahy regionu svažující se do Hané, kde je poměrně hustá síť sídel.

V pracovním regionu Dražansko se zachovalo celkem 30 segmentů předindustriální krajiny. Celkem zaujímají plochu 15,38 km², což odpovídá 1,20 % rozlohy regionu, resp. 2,35 segmentu na 100 km². V regionu lze rozlišit pět odlišných typů segmentů podle struktury parcelace pozemků:

- První skupinu tvoří segmenty s parcelací pozemků vedenou po vrstevnici. Většinou se nacházejí po okrajích regionu. Indikují starší sídla (Jeřmaň, Měrotín, Nová Ves u Litvle).
- Druhá skupina vykazuje parcelaci pozemků po spádnicí, což je podobné obcím německé kolonizace. Vyskytují se rozptýleně ve vrcholových a rozvodních partiích regionu (Kladky, Džbel, Kořenec, Lipovec, Ludmírov, Molenburk, Brodek u Konice, Dešná).
- Smíšenou parcelaci pozemků obou výše uvedených typů vykazuje několik obcí jako třetí skupina (Lešany, Hartínkov, Malé Hradisko, Obectov, Olomučany, Opatovice u Vyškova, Vratíkov) s polohou spíše po okrajích regionu.
- Čtvrtou skupinu reprezentují segmenty se zcela nepravidelnou parcelací, pravděpodobně rovněž velmi starého založení (Holštejn, Javoříčko, Kadeřín, Repechy, Seloutky, Vojtěchov).
- Specifickým pátým typem vyskytujícím se pouze ve dvou exemplářích jsou segmenty zachovalé velkoplošné parcelace pozemků bývalých velkostatků u obcí Krakovec a Čechy pod Kosířem.

Zpravidla platí, že segmenty s parcelací po spádnicí vykazují dobrou zachovalost struktury pozemků, avšak orná půda v nich byla zčásti zatrávněna (v periferních polohách katastrů v členitějším území). V plošinatém terénu část orné půdy vytrvává. Naopak velkoplošná parcelace v okolí velkostatků i její využití se zachovalo téměř beze změn. V ostatních typech parcelace se vyšší podíl orné půdy dodnes zachoval. Celkově je evidentní, že kolektivizační tlak na spojování pozemků byl značný a podlehl mu většina obcí.

Velikostní kategorie segmentů předindustriální krajiny

- areál (plocha do 50 ha)
- okrsek (50 - 100 ha)
- celek (více než 50 ha)

Nadmořská výška [m n. m.]

■ < 300	■ 501 - 600
■ 301 - 400	■ 601 - 700
■ 401 - 500	■ > 700

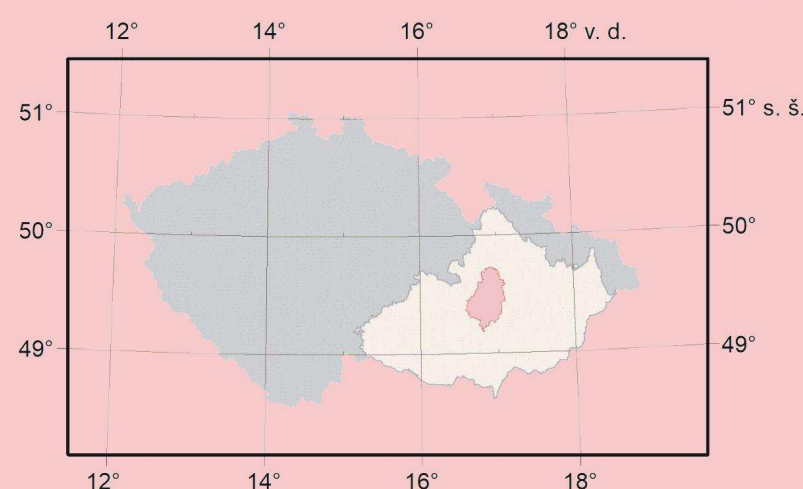

Program národní a kulturní identity (NAKI) - projekt VaV MK ČR DG16P02B04 **Inventarizace předindustriální krajiny Moravy a zajištění informovanosti veřejnosti o její existenci jako kulturním dědictví**

Specializovaná mapa s odborným obsahem: Předindustriální krajina Moravy - Dražansko
Předkladatel výsledku: Ústav geoniky AV ČR, v. v. i., Studentská 1768, 70800 Ostrava-Poruba
Hlavní řešitel (autor - garant výsledku): Prof. RNDr. Jaromír KOLEJKA, CSc.
Spoluřešitelka (spoluautorka): Mgr. Eva NOVÁKOVÁ

Výstup je zpracován v rámci řešení etapy č. 5 - Klasifikace identifikovaných segmentů předindustriální krajiny

Zkoumané zájmové území v rámci České republiky

Podkladová mapa:

© Český úřad zeměměřický a katastrální, 2019, www.cuzk.cz

© ArcČR, ARCDATA PRAHA, ZÚ, ČSÚ, 2016

Tematická data: © Ústav geoniky AV ČR, v. v. i., 2020

Akademie věd
České republiky